

Vaikų vengimas lankyti mokyklą

Mokykla – tai erdvė, kurioje mokiniai būna, mokosi, bendrauja, kurioje nuolat kuriami tarpusavio santykiai. Ji yra labai svarbi mokinių patyrimui, saviugdai, padeda formotis jų pomėgiams, daro įtaką kultūrai, čia atsiranda pagarba, motyvacija, draugiškumas, nuo kurio priklauso ir mokymasis, ir noras lankyti mokyklą.

Lietuvoje vaikams iki 16 metų mokyklos lankymas yra ne tik teisė, bet ir prievolė. Kai kurie mokiniai visiškai nelanko mokyklos, yra pasitraukę iš švietimo sistemos. Pamokų praleidinėjimas ir „iškritimas“ iš mokymo proceso (mokyklos) yra nenoro mokytis esminis požymis. Vengiantys mokyklos mokiniai užsisklendžia, niekuo nesidomi, vengia reikalavimų, pareigų bei ima pastoviai praleidinėti pamokas. Mokyklos institucijos įtaka mokinių norui lankyti mokyklą, stiprėjantys mokyklos ir mokinių ryšiai, stipriau pritraukiami rizikos grupės mokiniai – ši patirtis auga labai pamažu ir reikalauja intensyvių mokinių ir praktinių pedagogų pastangų.

Yra mokinių, kurie lanko mokyklą epizodiškai arba praleidžia tik kai kurių dalykų pamokas. Vengimo lankyti mokyklą priežastys skiriasi priklausomai nuo ugdymo proceso dalyvių: mokytojai dažniausiai nurodo priežastis, susijusias su mokinio asmeniu bei jo šeima, mokiniai bei jų tėvai - priežastis, susijusias su mokykla, jos mikroklimatu.

Vaikų vengimas lankyti mokyklą yra aktualus ir tapęs socialine problema ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Išskiriamos šios iškritimo iš švietimo sistemos priežastys:

nepakankami gebėjimai, mokymosi motyvacijos stoka, adaptacijos sunkumai, psichosocialiniai sutrikimai, žemas šeimos socialinis statusas, netikusios vertybinės orientacijos.

Socialiniai pedagogai, klasių auklėtojai, dalykų mokytojai įvardina šias vengimo lankyti mokyklą priežastis: tingėjimas, šeimos įtaka, tėvų nesirūpinimas savo vaikais, vertimas uždarbiauti, mokymosi nesėkmės, mokymosi motyvacijos stoka, asmeninės savybės bei mokinių psichologinis smurtas. Mokiniai nurodo visai kitas jų nepritapimo bendrojo lavinimo mokykloje priežastis: nepalankūs santykiai su pedagogais, klasės, mokyklos draugais, nesėkmės moksle, neįdomios pamokos ir kt. Mokiniai nėra nusistatę prieš atskirų dalykų mokymąsi, tačiau atskiri dalykai dėl įvairių priežasčių jiems nepatinka, tai neretai susiję su pedagogo asmenybe.

Namų aplinka bei socialinės sąlygos, t.y. tai, kas yra mokyklos išorėje, nėra vienintelės ir viską lemiančios aplinkybės, dėl kurių dauguma moksleivių vengia mokyklos. Jei vaikas bėga iš namų, socialiai priimtina priežasčių ieškoti vidinėje šeimos aplinkoje, todėl vengimo lankyti mokyklą priežasčių, matyt, pirmiausiai reikėtų ieškoti vidinėje mokyklos aplinkoje, nors išorinė, žinoma, taip pat labai svarbi.

Apibendrinant galima teigti, jog reikšmingiausi veiksniai, dėl kurių mokiniai vengia lankyti mokyklą, yra psichologinis bei fizinis smurtas, mokytojų ir mokinių bei mokinių tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo problemos: abejingumas, konfliktai, lankstumo ir savitarpio supratimo stoka, netinkamų metodų drausmei palaikyti naudojimas, nepatraukli ir nesaugi mokymosi aplinka, nepakankamas mokytojo dėmesys kiekvienam mokiniui, neužmegzti ryšiai su klasės ar mokyklos bendraamžiais, nepasiektas pripažinimas, negebėjimas pasijusti reikalingu grupėje ir kt.

Rekomendacijos mokytojams

- reaguoti į kiekvieną vengimo lankyti mokyklą atvejį: ne tik registruoti faktą, bet ir išanalizuoti bei įvertinti priežastis, taikyti individualias priemones, pvz., individualius pokalbius su mokiniais, registraciją lankomumo sąsiuvinuose;
- stebėti mokinio elgesį pamokų bei pertraukų metu;
- nukreipti vaiką pas psichologą ar socialinį pedagogą;

- pranešti tėvams apie vengimą lankyti mokyklą;
- visada geranoriškai, taktiškai bendrauti su mokiniais, net į netinkamą, provokuojantį jų elgesį reaguoti profesionaliai, neparodant savo vidinių reakcijų;
- ugdant toleranciją, pagarbą kitam žmogui, skatinti mokinių bendravimą ir bendradarbiavimą pamokų bei neformaliojo švietimo veiklos metu,
- taikyti naujus mokymo stilius, siūlyti įvairesnes aktyvaus laisvalaikio leidimo formas, saviraiškos programas, atsižvelgiant į mokinių poreikius, interesus ir teikiant paklausą atitinkančią pasiūlą.

Naudota literatūra:

1. Civinskas R., Levickaitė V., Tamutienė I. Vengiančių lankyti mokyklą vaikų problemos ir poreikiai: monografija. (2006).
2. Reardon B. A. Tolerancija – taikos pradžia. (2000).
3. Rupšienė L. Individualus socialinių pedagogų darbas su vengiančiais lankyti mokyklą mokiniais. (2004).
4. Saldukienė I. Mokytojų mokymosi poreikiai ir barjerai. (2008).

Parengė Jurbarko ŠC PPT socialinė pedagogė Inesa Bataitienė